

Riigikogu poolt heaks kiidetud strateegilised dokumendid

Lõimumispoliitika alusdokument on „**Eesti riikliku integratsioonipoliitika lähtekohad mitte-eestlaste integreerimiseks Eesti ühiskonda**“, mis määratleb lõimumispoliitika eesmärgid ja rõhuasetused. Selle dokumendi kohaselt on lõimumispoliitika eesmärgid järgmised:

- hoiakute muutumine mitte-eestlaste probleemide käsitlemisel;
- Eesti haridussüsteemi kujunemine keskseks integratsiooniteguriks;
- teistest rahvustest inimeste eesti keele oskuse järsk paranemine lähiaastatel;
- teistest rahvustest inimeste adaptatsioon eesti kultuuriruumi, nende kaasamine aktiivsesse ühiskonnaellu;
- teistest rahvustest inimeste regionaalse isoleerituse vähendamine;
- kodakondsuse määratlemine;
- teistest rahvustest Eesti kodanike poliitiline integreerumine seadusandliku ja täidesaatva võimu struktuuridesse.

Eesti säästva arengu riiklik strateegia „**Säästev Eesti 21**“ üheks eesmärgiks on sidus ühiskond, mis väljendub soovis jõuda olukorran, kus kõik ühiskonnaliikmed osalevad jõukohasel viisil hüvede loomisel ning saavad loodust/toodetust ka õiglasel moel osa. Praktikast tähendab see kokkulepitut tegutsemist eelkõige neis sotsiaalelu valdkondades, kus on kujunenud oht pikaajaliste vastasseisude/tõrjutuse kujunemiseks – põlvkonniti edasikanduv vaesus, suletud muulasenklaavid, hariduslik tõrjutus, perifeersete elupiirkondade mahajäämus jms. Sotsiaalse sidususe saavutamine tähendab nii sotsiaalset kui ka regionaalset tasakaalustatust, ülemäära suurte Eesti-siseste erinevuste ületamist.

Lõimumise valdkonna arengukava on seotud eelkõige „Säästev Eesti 21“ eesmärgiga saavutada sidus ühiskond sotsiaal-majanduslike lõhede vähendamise kaudu. Arengukava on seotud ka Eesti kultuuriruumi püsimisega, toetades eri rahvuskultuuride arengut Eestis.

Dokumendi „**Kultuuripoliitika arengusuunad aastani 2020**“ üheks tegevusvaldkonnaks on kultuuriline mitmekesisus. Riikliku kultuuripoliitika eesmärk on Eestis elavate rahvusvähemuste Eesti ühiskonda ja kultuuriruumi lõimumise toetamine, soodustades samal ajal igakülgset rahvusvähemuste kultuurilise identiteedi teadvustamist ja edendamist. Selleks toetab riik rahvusvähemuste kultuuride säilitamist, tutvustamist ja edendamist, võttes arvesse regionaalseid eripärasid ja vajadusi. Riik toetab kultuuridevahelise dialoogi edendamist kultuurilise mitmekesisuse väärtustamiseks ja ühise kultuuriruumi laiendamiseks. Sellel eesmärgil soodustab riik koostööd rahvusvähemuste ja eesti kodanikuühenduste vahel eesmärgiga tihendada kogukondadevahelisi kontakte. Riik korrastab rahvusvähemuste kultuuriseltsidele suunatud rahastamise põhimõtted, et muuta finantseerimine avatumaks ja eesmärgipärasemaks. Riik ajakohastab rahvusvähemusi puudutavat seadusandlust eesmärgiga parandada õigusruumi mõistetavust ja ligipääsetavust, et tagada kooskõla erinevate poliitikate vahel. Riik toetab rahvusvähemuste katusorganisatsioonide ja kultuuriseltside võimekuse tõstmist, toetades koolitus- ja nõustamistegevusi, tööd noortega ning infovahetust.

„**Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030**“ ütleb, et liikumine ja sport on vaimsuse, sidususe ja positiivsete väärtushinnangute kandja. Sportimine eeldab kokkulepitut reeglite täitmist, lugupidamist kaaslaste ja konkurentide suhtes, oskust ausalt võita ja väarikalt kaotada. Lugupidamine konkurentide suhtes loob ühiskonnas aluse positiivsete väärtushinnangute kujunemisele. Sport on tõhus kasvatus- ja kaasamisvahend, mille mõjul saab laiendada ühistegevust ja ühiskonna lõimumist.

Lõimumise valdkond on seotud kultuuri ja spordipoliitika eesmärkide saavutamise ja eri keelelis-kultuuriliste ühiskonnarühmade kultuurilise, spordi ja ühiskondliku tegevuse toetamise ning ühise info-, spordi- ja kultuuriruumi toetamise kaudu.

Eesti kodanikuühiskonna arengu kontseptsioon (nn EKAK) on dokument, mis määratleb avaliku võimu ja kodanikualgatuse vastastikku täiendavaid rolle ning koostöömimise põhimõtteid avaliku poliitika kujundamisel ja teostamisel ning Eesti kodanikuühiskonna ülesehitamisel. Lõimumise valdkond on seotud kontseptsiooniga eelkõige ühiste väärtuste tekke toetamise kaudu eri ühiskonnarühmade vahel, koostöötegevuste toetamise ning kodanikuhariduse pakkumise toetamise kaudu.

Eesti julgeolekupoliitika aluste üheks tegevussuunaks on ühiskonna toimepidevus ja sidusus. Ühtset ühiskonda on raskem haavata ja väljastpoolt mõjutada. Ühiskonna ühtsust kasvatab ühiskonna suurem lõimitus. Lõimumise eesmärk Eestis on tugeva identiteediga, ühiseid väärtusi jagava ja kultuuriliselt mitmekesise ühiskonna kujundamine. Riik jätkab eri ühiskonnarühmade kohanemist ja lõimumist soodustavat tegevust, et arendada ja parandada elanike valmisolekut ning võimalusi ühiskonnaelus aktiivselt osaleda. Lõimumise tulemuslikkusele aitavad kaasa ühtlane regionaalne areng, võrdne ligipääs kvaliteetsele haridusele, riigikeele õppe soodustamine ja muude tugiteenuste pakkumine ning uussisserändajate kohanemise toetamine. Soodsat kohanemis- ja lõimumiskeskonda aitab kujundada kodanikuühenduste, kohalike omavalitsuste ja riigiasutuste tegevus ja koostöö. Ühiskondlike hoiakute liigne lõhestumine ja mitmekesisuse taunimine nõrgendab ühiskonna sidusust ja kerksust. Senisest rohkem tuleb pöörata tähelepanu kõige haavatavamate ühiskonnarühmade võrdsele kohtlemisele ja nende põhiõiguste kaitsmisele ning neile elamisväärse elukeskkonna loomisele. LE2020 on seotud julgeolekupoliitika alustega sidusama ühiskonna loomise ning eri keelelis-kultuurilise taustaga inimeste kodanikuühiskonnas aktiveerimise ja kodanikuaktiivsuse tõstmise kaudu.

Eesti infopoliitika aluste eesmärgid on edendada ja kinnistada demokraatiat Eesti Vabariigis ja soodustada eesti keele ja kultuuri arengut ning arvestada ühtlasi kultuurilisest mitmekesisusest tulenevaid väärtusi.

LE2020 on seotud infopoliitika aluste eesmärkidega, toetades eri rahvuskultuuride arengut Eestis ning eesti keelest erineva emakeelega elanikke riigikeeleoskuse paranemise toetamise kaudu.

Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud valdkondlikud arengukavad

Eesti keele arengukava 2011–2017 peab aitama tagada eesti keele kui riigikeele toimimise kõikides eluvaldkondades, eesti keele õpetamise, uurimise, arendamise ja kaitse ning sellega eesti keele säilimise läbi aegade.

LE2020 on seotud eesti keele arengukavaga eelkõige eesti keelest erineva emakeelega elanike riigikeeleoskuse paranemise toetamise kaudu.

Laste ja perede arengukava 2012–2020 peaesmärk on laste ja perede heaolu suurendamine ning elukvaliteedi tõstmine, soodustades seeläbi laste sündi.

Heaolu arengukava 2016–2023 eesmärgid on: tööhõive kõrge tase, pikk ja kvaliteetne tööelu ning sotsiaalse ebavõrdsuse ja vaesuse vähenemine, sooline võrdsus ning suurem sotsiaalne kaasatus.

LE2020 on seotud laste ja perede ning heaolu arengukavadega sotsiaal-majanduslike lõhede vähendamise kaudu, mis aitab kaasa vaesuse vähenemisele ning perede sissetulekute tõstmisele sidusama ühiskonna loomise kaudu, mis aitab tõsta inimeste sotsiaalset kaasatust.

Eesti infoühiskonna arengukava 2020 eesmärk on: Eestis on loodud hästi toimiv keskkond IKT laialdaseks kasutamiseks ja nutikate lahenduste loomiseks, mis on seeläbi tõstnud majanduse konkurentsivõimet, inimeste heaolu ja riigivalitsemise tõhusust.

LE2020 aitab kaasa infoühiskonna arengukava eesmärkide saavutamisse nutikate lahenduste loomise ja kasutamise kaudu lõimumise valdkonnas. Samuti aitab sotsiaal-majanduslike lõhede vähendamine ületada digilõhet eri piirkondade ja ühiskonnarühmade vahel.

Eesti regionaalarengu strateegia 2014–2020 eesmärk ja visioon on sätestatud järgmiselt: oma eripäradele tuginedes panustab iga piirkond Eesti kui terviku konkurentsivõime kasvule, saades omakorda osa sellega kaasnevatest hüvedest. Inimestel on igas toimepiirkonnas kättesaadavad head töökohad, kvaliteetsed teenused ja mitmekülgseid tegevusi võimaldav meeldiv keskkond.

Üleriigiline planeering Eesti 2030+: selle strateegilise dokumendi eesmärk on otstarbeka ruumikasutuse saavutamine Eesti kui terviku mastaabis. Üleriigiline planeering koostatakse kogu riigi territooriumi kohta. Selles määratletakse riigi kestliku ja tasakaalustatud ruumilise arengu põhimõtted ja suundumused. Planeeringu mõtte on seada keskkonna eripäradest lähtuvad ruumilised alused asustuse, liikuvuse, üleriigilise tehnilise taristu ja regionaalarengu kujundamiseks.

Lõimumise aspektist on oluline tegeleda piirkondliku ebavõrdsuse ja ruumilise segregeerituse vähendamisega. LE2020 on seotud nende valdkondadega sotsiaal-majanduslike lõhede vähendamise ja piirkonnaspetsiifiliste lõimumisalaste poliitikainstrumentide loomise kaudu.

Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 üldeesmärk on tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaühe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusse loovad ühe turvalisema riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Riigikaitse arengukava 2017–2026 eesmärk on ennetada ja maandada riigikaitsega seotud ohtusid ja pingeid, luua usutavat heidutust sõjalise agressori vastu, arendada riigi iseseisvat kaitsevõimet, suurendada riigi suutlikkust lahendada riigikaitselisi kriise ja konflikte, suurendada ühiskonna sidusust ning tagada valmisolek seista vastu infosõjale.

Lõimumise valdkonna arengukava toetab siseturvalisuse ja riigikaitse valdkonda eri keelelis-kultuurilise taustaga inimeste kodanikuühiskonnas aktiveerimise ja kodanikuaktiivsuse tõstmise kaudu, aga samuti tugeva ühise infovälja kaudu, milles saab piisavat informatsiooni Eesti riigi ja selle toimimise kohta. Lõimumisel on oluline mõju sisejulgeolekupoliitikale. Mida sidusam ja lõimunum on ühiskond, seda väiksem on ühiskonna vastuvõtlikkus Eesti suhtes negatiivselt meelestatud mõjutustegevusele ning äärmuslusele.

Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020 üldeesmärk on tervena elatud eluea pikenemine enneaegse suremuse ja haigestumise vähendamise kaudu. LE2020 toetab rahvastiku tervise arengukava eesmärke sellega, et sotsiaal-majanduslike lõhede vähenemise tagajärjel suurenevad

sissetulekud, mis viib ka tervisenäitajate paranemiseni ning teistest rahvustest inimeste eluea piknemiseni.

Vägivalla ennetamise strateegia 2015–2020 üldesmärk on, et aastaks 2020 oleks vägivald Eestis vähenenud.

LE2020 on seotud vägivalla ennetamise valdkonnaga sellega, et eduka lõimumisega aidatakse kaasa riskirühmade sotsiaal-majandusliku olukorra parandamisele, riskikäitumise vähendamisele ja mitmesuguste sotsiaalsete probleemide ennetamisele.

Eesti elukestva õppe strateegia 2020 üldesmärk on: kõigile Eesti inimestele on loodud nende vajadustele ning võimetele vastavad õpivõimalused kogu elukaare jooksul, et tagada neile isiksusena väärika eneseteostuse võimalused ühiskonnas, töö- ja pereelus. LE2020 on seotud elukestva õppe strateegiaga sotsiaalselt sidusama ühiskonna loomise kaudu, mis eeldab kõikide inimeste kaasamist ja võrdset kohtlemist, aga samuti eesti keelest erineva emakeelega täiskasvanute riigikeele õppe toetamise kaudu.

Noortevaldkonna arengukava 2014–2020 üldesmärk on: noorel on avarad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, mis toetab sidusa ja loova ühiskonna kujunemist. Lõimumispoliitika aitab noortevaldkonna eesmärke saavutada eelkõige noorte kaasamise kaudu ühiskondlikesse protsessidesse, sh suurendades eri keelelis-kultuurilise taustaga noorte osalust otsustusprotsessides ning toetades noortevahelist dialoogi ja koostöövõimalusi.

Kodanikuühiskonna arengukava 2015–2020 üldesmärk on tegutsemisvõimekad kodanikuühendused ning ühiskondlikult aktiivsed elanikud. LE2020 on seotud arengukavaga eelkõige ühiste väärtuste tekke toetamise kaudu eri ühiskonnarühmade vahel, koostöötegevuste toetamise ja kodanikuhariduse pakkumise toetamise kaudu.

Rahvuskaaslaste programmi 2014–2020 üldesmärk ütleb, et välismaal elavatel eestlastel peab olema side Eesti ja eesti kultuuriga, nende võimalik repatrieerumine oleks lihtne ning kasvaksid võimalused levitada välismaal Eesti kohta objektiivset infot ja talletada välismaist eesti kultuuripärandit. Lõimumise valdkonna arengukava on seotud rahvuskaaslaste programmiga eelkõige ühise infovälja toetamise ja pakkumise kaudu, samuti toetades tagasipöördujate kohanemist Eesti ühiskonnas.

Muud dokumendid

- **Ida-Virumaa programmi** eesmärk on Ida-Virumaa majanduse elavdamine ja piirkonna elukeskkonna atraktiivsuse suurendamine, nooremaeliste väljavoolu pidurdamine ning piirkonna eelisarendamise kaudu mahajäämuse vähendamine teistest Eesti piirkondadest.
- **Ida-Virumaa tegevuskava 2015–2020** eesmärk on, et Ida-Virumaa oleks hea mainega, tänapäevase kõrgetootliku majanduse ja mitmekülgse elukeskkonnaga piirkond, mis on ülejäänud Eestiga hästi sidustatud.

Lõimumise poliitika instrumendid on suunatud kõikidele Eesti piirkondadele, kuid lähtuvalt Ida-Virumaa elanikkonna keelelis-kultuurilisest taustast ja eripärastest sotsiaal-majanduslikest oludest on osa lõimumistegevusi suunatud eeskätt Ida-Virumaale.

Eesti Euroopa Liidu poliitika 2015–2019 eesmärk on rajada ühtsel valitsemisel ja ühistel eesmärkidel põhinev alus Eesti tegutsemisele Euroopa Liidu liikmena. LE2020 on seotud Eesti Euroopa Liidu poliitika raamdokumentidega selle kaudu, et arvestab dokumentis toodud Eesti ELis tegutsemise põhimõtetega valdkondades, mis on seotud lõimumisega (kultuur, sport, haridus, ränne, tööhõive jne).

Säästva arengu tegevuskava aastaks 2030 võeti vastu 25. septembril 2015 ÜRO tippkohtumisel. Tegevuskava sisaldab 17 ülemaailmset säästva arengu eesmärki, 169 alaeesmärki ja suuniseid nende elluviimiseks. Lõimumisvaldkond on seotud eesmärkidega nr 4 (kõikidele kvaliteetne haridus), nr 8 (majandusareng ja kõigile inimväärne töö), nr 19 (ebavõrdsuse vähendamine, võrdsed võimalused kõigile, kaasamine) ning nr 16 (rahumeelne ja kaasav ühiskond, kaasav otsustusprotsess, õiguskaitse).

Arenatudokumentid, mis on koostamise või kooskõlastamise faasis

Rahvastikupoliitika põhialused 2035

Rahvastikupoliitika põhialuste dokument määratleb Eesti rahvastikupoliitika üldise eesmärgi ja põhimõtted ning sõnastab alaeesmärgid ja tegevussuunad peamistes rahvastiku arenguga seotud valdkondades kuni 2035. aastani, teadvustades riigi vajadust osutada suuremat tähelepanu Eesti ühiskonna kestlikkuse ja arengu kindlustamisele. Eesti rahvastikupoliitika eesmärk rände, hargmaisuse ja lõimumise valdkonnas on aidata kaasa eesti rahvuse ja keele, Eesti kultuuri ja majanduse arengule. Käesolev arengudokument ei ole Riigikogu poolt veel vastu võetud.

Strateegia „Eesti 2035“

Dokument loob tingimused ja tervikliku rakendusmehhanismi riigi strateegilise planeerimise paremaks korraldamiseks ja juhtimiseks. 2018. aasta kevadel algatas Vabariigi Valitsus strateegia „Eesti 2035“ koostamise, milles lepitakse kokku riigi peamised arengueesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud ressursid kuni aastani 2035. Strateegia kätkeb Eesti keskseid arengueesmärgid ja tegevussuundi aastani 2035 ning on laiapindne strateegiline alus nii keskpikkade valdkondlike arengukavade väljatöötamisel või uuendamisel kui ka Euroopa Liidu 2020. aasta järgse finantsperioodi eri vahendite kasutamise raamistiku kokkuleppimiseks Euroopa Komisjoniga.

Välispoliitika arengukava 2030

Välispoliitika arengukava üldeesmärk on: Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes; heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil; Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse. Üheks sambaks, mille kaudu üldeesmärki saavutatakse, on suhted rahvuskaaslastega. Eesmärk on, et Eesti side võõrsil elava eestlaskonnaga oleks tugev ja rahvuskaaslaste panus ühiskonna arengusse kasvaks, tagasipöördumine oleks soovitud ja sujuv. Välispoliitika arengukava koostamise ettepanek Vabariigi Valitsus kinnitas 22.03.2018.